

Östgötaspel

Östergötlands Spelmansförbund
www.ostgotaspel.se

Nr 2, maj 2010, årgång 10
Ansv. utgivare: Toste Länne
Redaktionskommitté:
Miriam Berger, Håkan Wasén,
Katarina Hammarström
E-post: redaktor@ostgotaspel.se

Styrelsens ordf: Toste Länne
ordforande@ostgotaspel.se

Fullspäckt sommarnummer!

Linköpings folkmusikvecka blev så lyckad! Spelmanssommaren har börjat! Bidragen till Östgötaspel har strömmat in och till slut insåg red. att det blir ett 14-sidigt nummer. Här kommer massor av sommarläsning och ett fullspäckt kalendarium med sommarens stämmor och folkmusikträffar.

En riktigt härlig spelmanssommar önskar Redaktionen och Styrelsen!

/genom redaktören

Nya folkmusikträffar i Norrköping

Driftiga studenter har utökat folkmusiklivet i Norrköping med träffar på Bergslagsgården på Kungsgatan. Sedan i höstas håller de visstugor genom ABF på tisdagar ojämnt veckor ända t.o.m. 25 maj. Det är öppet för alla intresserade att vara med och det har blivit välbesökta träffar med sångsugna i alla generationer som deltar.

Förutom dessa träffar ordnar man spel- och dansträffar ett par

gånger under våren. Den första i mars var välbesökt och spellistan blev snabbt full. Det var både trall till dans av visstugegänget och spel av studentgruppen Anonyma folkmusiker, ungdomar från musikskolan och medlemmar i spelmansförbundet. Och dessutom finns väldigt bra buskspelsutrymmen på andra våningen. God fika finns att köpa. Nästa träff blir 21 maj, inleds med visstuga kl 19.00. Kom med då!

Det lär bli fortsättning till hösten. Info kan man få från ABF Bergslagsgården.

INNEHÅLL

Notiser.....	1
Riksspelmannsjubileet.....	2
Spelmansförbundets årsmöte.....	2
Linköpingsstämman.....	3
Folkskollärare Hagholt.....	4-5
Juniormästerskapet mm.....	5
Passion, årets folkmusikbok.....	6
Omstart för Östgötafolk.....	6
Spelmansstämma i Brevens Bruk..	7
När verkligheten flyttar in i balladen.....	8-9
Återfunna notböcker efter Styrländer och Waerner.....	9-11
En dubbeldäckare från Slaka.....	11
Helgkurs i höst, danser o låtar....	12
På kurs med Anders och Britt-Marie.....	12
Låtar och visor till försäljning.....	13
Kalendarium.....	14
Håkans humorhörna.....	14

Senaste nytt på:

www.ostgotaspel.se

10 000 kronor bildar grundplåt till Spelmanslag i Linköping

Det är dags för ett Spelmanslag i Linköping. Håkan Wasén, styrelseledamot i spelmansförbundet, har i ett par år funderat på om inte Linköping skall ha ett eget spelmanslag.

--Vi är många som är en sorts "flygande holländare" eller snarare "spelande holländare" i folkmusiken, säger han.

--Vi driver runt lite här och där utan mål och har inga fasta grupper att spela med.

Ett spelmanslag skulle kunna bli ett paraply under vilket alla både "spelande holländare" och andra skulle kunna samlas. Det skulle också

kunna bli en plantskola och en nyttig lärdom i konsten att spela fiol tillsammans med andra.

--Ta Boda spelmanslag som jag såg för ett par år sedan i Rättvik som exempel, säger Håkan Wasén.

--De började spela 19.00 och slutade 01.00 utan paus. Det kom och gick en ström av medlemmar och spelmanslaget gjorde byten på "hockeyvis".

Håkan Wasén har därför skänkt ett startkapital till Östergötland spelmansförbund på 10 000 kronor för att kunna starta upp skapandet av ett spelmanslag till hösten, förhoppningsvis i en kursverksamhet.

Spelmanslaget är tänkt att starta till hösten. Mer information kommer via spelmansförbundets hemsida och i nästa nummer av Östgötaspel. Anmälan om att vara med kan göras till Håkan, tel. 073-981 45 17. Eller till styrelsen på e-postadress: styrelsen@ostgotaspel.se

100 ÅR MED RIKSSPELMÄN

Århundradets spelmansstämma! 5-8 augusti 2010

Svenska Folkdansringen, som vårdar och förvaltar Anders Zorns riksspelmannsmärke, Zornmärkesnämnden och Zornjuryn vill lyfta fram folkmusiken och dansen för att ge många möjlighet att vara med i denna fantastiska gemenskap. Spelmansstämman är tillsammans med midsommarfirandet något av det svenskaste vi har och för många musikårets viktigaste händelse.

2010 är det hundra år sedan den första nationella riksspelmansstämman hölls i Stockholm på initiativ från bl.a. Anders Zorn.

Den 5-8 augusti vill vi att Stockholm förvandlas till en sjudande gryta av folkmusik och dans, med de bästa svenska spelmännen och dansarna i Sverige. Skansen, Nybrokajen, Stallet, Musikmuseet och Kungsträdgården är alla platser som är förknippade med goda kulturupplevelser och nu finns de med i detta arrangemang – 100 år med riksspelmän.

Information: www.riksspelman100ar.se Kontakt: Ingela Thalén: ingela.thalen@folkdansringen.se tel. 0702-173716

Info från SSR och Östergötlands Spelmansförbund om vårt deltagande:

Stämmopasset för evenemanget kommer att kosta 350 kr. Om man aktivt deltar med spel och/eller dans och anmäler det antingen via spelmansförbundet eller själv till stämman, så kommer det inte att kosta någonting att komma in. Detta under förutsättning att **anmälan gjorts före 15 juni**. Alla riksspelmän som deltar kommer in gratis och dessa får också resa, kost och logi betalt. Något gage kommer inte att betalas ut till någon så vitt jag förstår.

Förutom inplanerade konserter kommer Östergötland att få tilldelat en specifik plats på Skansen där olika grupperingar kan framträda. Jag vill gärna att alla som vill vara med där **anmäler med vilka grupperingar ni tänker spela** till mig.

Hälsingar ordf. Toste tel. 070-854 12 67, ordforande@ostgotaspel.se

Spelmansförbundets årsmöte 2010 Papper, funderingar, idéer och fin musik

De närvarande och säkert många fler medlemmar anser nog att vi haft en aktiv styrelsen det gångna året. Nya idéer har omsatts i praktik och det har hänt en hel del. Kurser, bl.a. på på Lunnevad med sikte på en folkmusikakademi i Östergötland. Balladforum, arkivarbete och en ny funktionell hemsida. Fortsatt utmärkt jobb med ungdomsverksamheten, tävlingarna och stämmorna. Jag tar mig här friheten att som medlem tacka styrelsen och andra aktiva medlemmar för det jobbet.

Och så musik förstås.

Före förhandlingarna spelade vinnarna i Pelle-Fors-tävlingen några låtar, liksom gruppvinnarna i juniormästerskapet sommaren 2009.

Rapporter inför 2010

Ungdomar Hösten 2010 planeras återträff för det 40-tal ungdomar som deltog i ungdomskursen 2009 och de som deltar 2010. Christer Samuelsson tar över som ledare för en ny version av Östgötafolk där alla intresserade

elever på musikskolorna i länet får prova folkmusik på en folkmusikdag.

Arkiv och notbibliotek Arkivmaterialet börjar nu bli ordnat i Föreningsarkivet i Stadsbiblioteket i Linköping. En visningsträff planeras där man får veta hur man bär sig åt när man vill se arkivmaterialet.

Spel till dans Folkdansringen i Östergötland söker närmare kontakt mellan spelmän och dansare och föreslår en gemensam kurshelg.

Riksspelmannsjubiléet i Stockholm i augusti SSR ska diskutera sin medverkan på årsmötet i april. ÖSF deltar där genom Toste Länne. Folklekarne tänker hyra en buss för att resa till stämman och kan eventuellt erbjuda platser.

Val av styrelse och revisorer

Styrelsen: Toste återvaldes som ordförande under ett år. Ingrid Åhrlin, som dragit sekreterarlasset under åtta år, avgick som ledamot och sekreterare, men fortsätter att sköta medlemsregistret. Hon tackades med en varm

applåd. Ny sekreterare blir Marie Brüer, som valdes på två år. Håkan Wasén omvaldes som ledamot på två år. Mats Ericsson, kassör, finns kvar i styrelsen ytterligare ett år, liksom Eric Hammarström, spelledare.

Suppelanter: Per Eckerbom och Katarina Hammarström omval. Staffan Lenzell nyval.

Revisorer: Per Jensen omval, Mats Lundborg nyval. Lisa Hellsten, omvaldes som revisorssuppleant.

Valberedning

2009 års valberedning hade gjort ett bra jobb. Jan Andersson, sammankallande, och Isabell Svärdmalm omvaldes. Ersättare för avgående Sara Lindström, ska utses i samråd mellan valberedningen och styrelsen.

Övriga funktionärer

Arkivarie, försäljning: Hans Norberg

Redaktion Östgötaspel: Katarina Hammarström, redaktör; Miriam Berger, Håkan Wasén.

Medlemsmatrikel: Ingrid Åhrlin

Webbmaster: Katarina Hammarström, Elias Furenhed.

Stämmokommittén: Lisa Hellsten, Bengt Tillman.

Miriam Berger

Linköpingsstämman 27-29 augusti

en spelmansstämma för hela Östergötland med omnejd

Årets spelmansstämma är liksom förra året i Valla Folkhögskola (fredag - lördag) och Gamla Linköping (söndag). Det är vi själva som skapar stämman genom att komma och dansa, spela, spela till dans, sjunga och förstås umgås och träffa nya och gamla vänner.

Utnyttja möjligheten att inspirera och inspireras och få en bra start på spelhösten! Årets verkstäder är vi stolta över. Till lördagens verkstäder har vi lyckats hitta mycket kvalificerade pedagoger. Vad sägs om det här:

- Sjung folkligt och tralla med Ulrika Gunnarsson
- Gör folkmusikarr med Per Eckerbom
- Dansa polska med Ami Petersson Dregelid och Ellika Frisell.

Kom och buskspele.

Vi tror att verkstäderna blir både spännande och givande, men vi vill också lyfta fram buskspelets betydelse! Det är i buskspelet som tiden helt plötsligt försvinner och det enda som finns är samspelet, den magiska kän-

slan av att inte finnas kvar inne i kroppen, att vara helt och hållet inne i musiken med varandra; och leklusten kommer skuttande och instrumentet gör toner som du inte visste att du hade!

I buskspelet för vi traditionen vidare till dem som är yngre, och där får vi nya låtar av nya vänner. Att spela tillsammans med drivna östgötaspelmän hjälper dig att få rätt karaktär i låtarna.

På Valla folkhögskola finns det gott om utrymmen för buskspel - både utomhus och inomhus.

Spela till dans.

Sent på fredagskvällen och hela lördagskvällen är det dans till spelista. Ta chansen att sätta fart på dansarna under en halvtimme. Spellistan brukar bli full, så vill du vara säker på att få vara med så kontakta stämmokommittén i förväg (då kommer du in i programmet också). E-posta (info@linkopingsstamman.se), ring på stämmotelefonen (070-6667990)

eller prata med någon i kommittén, se <http://linkopingsstamman.se/> - Kontakt. Den enda ersättning som utgår är publikens applåder

Spelman, gå på dansverkstad!

På lördagen har du ett unikt tillfälle att lära dig hur dans och spel fungerar bra ihop. En av Sveriges främsta folkdanspedagoger, Ami Petersson Dregelid, uppbackad av spelmannen Ellika Frisell, håller verkstäder i polskedans - en verkstad på förmiddagen med fortsättning på eftermiddagen. Mer information och anmälan på <http://linkopingsstamman.se/> - Verkstäder.

Junior, var med och tävla!

Är du under 20 år har du chansen att vinna både pengar och ära genom att ställa upp i Juniormästerskapet i Sydöstsvensk Folkmusik - men framför allt kan det vara kul och spännande att spela inför en (snäll!) publik. Du kan delta som solist eller med några kompisar i en grupp. Mer information och anmälan på linkopingsstamman.se/ - Juniormästerskap.

Varmt välkomna till stämman önskar *Spelmansstämmokommittén* genom Bengt Tillman

Linköpingsstämman
27 - 29 augusti 2010
Valla fhs & G:a Linköping
Dansa, spela och sjung med

Verkstäder
Kvällsdanser
Buskspel
Visstuga
Allspel
Scendans
Thédans
Juniormästare
Dansuppvisning

Ami Petersson Dregelid
Ellika Frisell
Ulrika Gunnarsson
Per Eckerbom Band
Hammarströms
Gnid & Drag
Strängar & Rör

Läs mer och anmäl dig på www.linkopingsstamman.se eller ring 070-666 79 90
Stämman arrangeras med stöd av Östergötlands Spelmansförbund, Folkungagillet, Gamla Linköping samt Kultur- och Fritidsnämnden i Linköping

Folkskollärare och musikanter – mer om Abraham Hagholm

Allt börjar när jag upptäcker att Värmlandsdelen av Svenska låtar innehåller så många folkskollärare som är traditionsbärare. Det är inte ett mönster jag känner igen från Östergötland. Jovisst, det finns undantag, framför allt August Fredin (1853-1946), känd inte bara för sina uppteckningar från Gotland utan även från Östergötland.

Men det finns åtminstone ytterligare ett undantag, Abraham Hagholm från Godegård (1811-1890). Han tillhör en tidigare generation folkskollärare än Fredin när livet för en folkskollärare i många avseenden tedde sig annorlunda. Jag ska försöka beskriva hur förhållandena under det tidiga 1800-talet påverkat Abrahams uppteckningar. Jag tror att kunskap om detta kan hjälpa oss i vår tolkning av Abrahams samling. Jag tror helt enkelt att vi kan få idéer som gör att vi kan spela och glädjas mer åt hans musik om vi vet mer om hur han kommer i kontakt med musiken genom att vara lärare.

Allmogens skola ger Abraham en chans att komma i kontakt med det folkliga musikkivet

Allmogens skola under första delen av 1800-talet skiljer sig mycket från skolan på August Fredins tid. När Abraham blir lärare 1830 saknar skolan i stort sett allt. Det finns egentligen inga gemensamma bestämmelser om vad undervisningen ska handla om eller hur den ska gå till och i Godegård, som i så många andra socknar, finns inga skolbyggnader.

Läraren "ambulerar", det vill säga undervisar i socknens olika byar under några veckor, för att återkomma med regelbundna mellanrum. Antalet barn som får undervisning på detta sätt varierar mycket. I och med Folkskolestadgan 1842 skärps bestämmelserna och så småningom bestäms kursplaner och skolhus byggs men då har Abraham redan avgått med pension.

Skolan härbärgeras oftast i de större boningshusen och detta gör att Abraham borde ha fått rika möjligheter att skapa personliga kontakter.

Den relativa frånvaron av regler och bestämmelser som rör skolan gör också att Abraham i viss mån blev tvungen att skapa dessa själv genom personliga kontakter för att få skolan att fungera, inte minst för att få ut sin lön. Allt det som rör skolans sätt att fungera vid denna tid samverkade alltså för att ge Abraham en speciell möjlighet att komma i kontakt med det lokala livet och därmed musiken.

Skolläraren tar hand om den folkliga musiken och ärver klockartraditionen

Det var inte självklart att det var skolläraren som var den person som engagerade sig i musikunderhållningen i socknen. I Östergötland i övrigt och i de flesta svenska landskap norr om Skåne förefaller det som om klockaren spelat den rollen. Klockaren, en institution med anor i medeltiden, var prästens allt i allo. Han undervisade barnen i läsning och ledde sången i kyrkan.

Till hans övriga uppgifter hörde att spela vid fester och högtider. Eric Hammarström skriver utförligt om detta i sin uppsats "Han slog sönder sin fiol" (Umeå universitet, 2004). I Godegård kom skolläraren att få hand om en del av den funktionen av speci-

ella skäl, och det har förmodligen påverkat den bild vi har idag av den lokala musiktraditionen i Godegård.

I Godegård fanns det vid 1800-talets början också en klockare, Samuel Sundblad, som kan ha spelat en roll för allmogens musik. Man fann i Samuels kvarlåtenskap bland annat en klarinett och det ligger nära till hands att tro att den använts vid fest och dans. Om denne klockare vet vi att han vid tiden för Abrahams inträde på scenen var tämligen sjuklig och behövde en ersättare i vissa av sina göromål, särskilt när det gäller skolundervisningen, men kanske också i musiken.

Här fanns det alltså plats för en ung och klipsk man som Abraham som hade de nödvändigaste kunskaperna i skolans ämnen och som sjöng hyggligt bra. Dessutom lärde Abraham sig spela fiol som naturligtvis passade socknens behov av musik även utanför kyrkan.

Man skulle kunna tycka att det hade varit naturligtast för klockarens son Carl Gustav att fortsätta i faderns spår men han valde att göra detta endast delvis i egenskap av organist. Han kom så småningom att avlägga organistexamen vid Kungliga musikaliska akademien, för att sedan återvända till Godegård som organist. Han valde att specialisera sig inom musikeryrket snarare än att fortsätta som klockare.

Denna händelse tror jag avspeglade en allmän utveckling i samhället under 1800-talet. Tjänster som förknippades med ett äldre samhälle och som var en blandning av allehanda uppgifter som behövdes då, tenderade att försvinna och ersattes till exempel med lärarens eller musikerns yrke. Klockararbetet delades upp mellan organisten och läraren, yrken som mer förknippades med den nya tiden.

Klockarnas tradition inom musiken och särskilt allmogemusiken förmedlades förmodligen till Abraham av Samuel Sundblads son Carl Gustav. Han var intresserad av den folkliga

Forts nästa sida >>

Forts. populärmusiken och samlade under en tid låtar för fiol. Det finns ett nothäfte efter Carl Gustav daterat 1835, några år innan Abraham samlar sina första låtar.

För Carl Gustav verkade intresset ha varit mer tillfälligt och de spår han lämnat har att göra med hans arbete som organist i kyrkan och kanske i ännu i högre grad som affärsman och sockenpolitiker. Carl Gustav, som var några år yngre än Abraham, lärde sig spela fiol av organisten i Tjällmo. Kan det vara samme man som undervisat Abraham?

Genom att introduceras till allmogemusiken på detta sätt kan man tänka sig att Abraham präglades i viss mån i sitt musikaliska tänkande av musikteori och klassisk fiolmetod, snarare än av gehörsbaserat lärande. Om Abraham, som jag tror, ändå hade ett gott gehör och utvecklade detta när han upptecknade och skrev av låtar, så skedde detta inom ramen för musikteori som han ärvt i klockarmiljö.

Abrahams erfarenhet som lärare och hans tolkning av allmogemusik

En del av undervisningen i folkskolan, som så småningom stadfästes i olika förordningar, gällde sång, och i synnerhet skalor och koraler. Utläringen baserades på Johan Dillner och hans sätt att lära ut koraler med hjälp av siffernotation och psalmodikon. Man tog fasta på ackord, intervall och stämsång.

Den förhärskande pedagogiken vid denna tid var den så kallade växelundervisningen som innebär att läraren undervisade med hjälp av vissa utvalda elever, monitörer, som först undervisats av läraren. Abraham tillämpade kanske denna metod även i sångundervisningen i och med att man i olika grupper övade på olika stämmor.

Det förefaller som Abraham lade ner mer tid på sångundervisningen än

många andra lärare och hade betydligt större framgångar. Abraham, kan ha haft nytta av denna erfarenhet när han gjorde sina uppteckningar. Kanske betydde det att de blev tillförlitligare men något schematiska, präglade av en förkärlek för en "välordnad" musik med säker tonartshemvist.

En "modern" människas musik

Abraham var, till skillnad från till exempel Fredin, inte av spelmanssläkt. Abraham hade inte heller som Carl Gustav Sundblad, kunnat ärva sitt ämbete. Abraham representerade kanske en "ny" slags människa, en modern människa med yrkesidentitet och vid sidan av detta intressen, som till exempel musik, som gällde hans personliga snarare än officiella engagemang.

Läraryrket särskilt under senare delen av 1800-talet förefaller vara just en representation av den moderna människan som definierar sig själv som yrkesman och förebedar tanken på människan som en individ med intressen vid sidan av yrket.

Att Abraham på detta sätt skulle varit en "modern" människa förstärker bilden av en musikanter som hade ett speciellt förhållande till sin musik, där det viktigaste inte var att exakt återge musik. I Abrahams fall var det kanske i stället sättet han kunde använda den på för sin egen skull, för att leva ett fullvärdigt liv trots handikapp och fattigdom.

Här lämnar jag Abraham för denna gång, på tröskeln till en ny tid. Abraham hade en fot i det gamla, i klockarmiljön, och en i det nya, i ett samhälle som stod för individen och yrket. Som folkskollärare OCH musikanter var Abraham en högst personlig blandning av egenskaper från olika tider. Man kan bara fortsätta att vara nyfiken på denne originelle man och hans musik.

Peter Berry

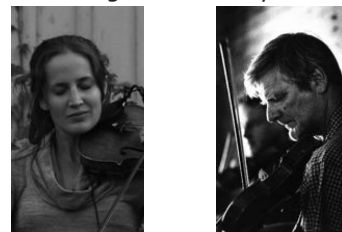
Ny CD med Klintetten ...kommer ut lagom till sommaren!

- Vi håller på med slutmixningen, berättar Christer och Kristina Samuelsson. Låtarna spelades in i januari och har sedan mixats under våren när man haft tid. Skivans namn är inte riktigt spikat än. Men innehållet blir säkert något att se fram emot, som vanligt! Vi sprider nyheten på: www.ostgotaspel.se

Folkmusikfest i Vadstena Torsdag 15 juli kl. 18-22 Gottfrid Larssongården

Skänningegatan 9

Vid regn i Vätternkyrkan

kl. 19 Konsert med
Lisa Rydberg och Björn Ståhl

Allspel och buskspel

före och efter konsert

Entré: 50 :- Servering

Arr. Vadstena Musikförening,
Stiftelsen Gottfrid Larssongården

Mer information på:
www.vadstenamusikforening.se

Juniormästerskapet i sydöstsvensk folkmusik

Sedan några år finns en ungdomstävling för låtspel, solo eller i grupp, under Linköpingsstämman. Unga spelmän upp till 20 år kan delta. Tre låtar spelas upp inför jury och publik och minst en av låtarna ska vara en slängpolska. Många duktiga ungdomar har hittills tävlat och det har ofta varit en jämn och spännande tävling. Vinnaren (solo resp. grupp) får, förutom äran, 1000 kr!

Tävlingen hålls i år 28/8 kl. 15.30 på Valla Folkhögskola. Årets jury består av Astrid Selling Sjöberg, Blekinge, Christer Samuelsson, Östergötland och Leif Johansson, Sörmland.

Vi hoppas många ungdomar deltar även i år! Sista anmälningssdag är 25/8. Mer info och anmälan på: www.linkopingsstamman.se

Dansa polska med
Ami och Ellika

Anmäl dig på www.linkopingsstamman.se

Passion – årets folkmusikbok!

Ja, det tycker i alla fall jag, efter att ha läst den här vackra och omfattande boken. Vilken presentbok! Och ett måste i den egna folkmusikbokhyllan. Med boken följer en CD-skiva med låtar av en rad intervjuade personligheter. Boken ger som helhet en bra inblick i mitt och så många andras största fritidsintresse – folkmusik och dans och allt som följer med detta.

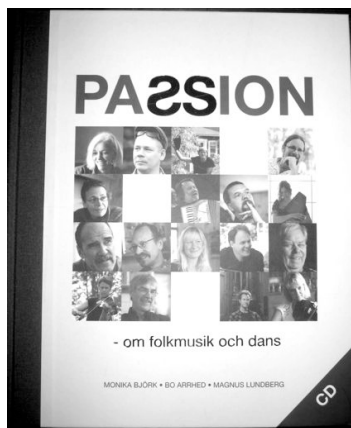
Livet med folkmusik och dans

Genom att läsa Passion påminns man om alla somrar man tillbringat i vacker natur, boende i tält på spelmansstämmor och träffar. Korta och längre kurser och konserter man haft glädjen att delta i. Det idoga arbetet hemma i kammaren för att träna nya färdigheter. Alla härligt passionerade människor man träffat, alla fantastiska spelstunder och berusande dansupplevelser.

Boken Passion tar ett bra grepp som visar på mångfalden i den svenska folkmusikens och dansens värld. Huvuddelen består av djupintervjuer med kända personligheter. Och hur skulle det här området kunna beskrivas bättre? Hur man närmar sig den här genren, hur man utövar den och vilka erfarenheter man har bildat ju en brokig väv, med inslag från alla de tusentals människor som lever med denna passion.

De välgjorda, intressanta intervjuerna med några av genrens mest kunniga personligheter kompletteras

av en CD-skiva med några av deras låtar. Det finns förstås många fler som kunde varit med i boken, några borde absolut ha varit det, men alla får ju inte plats. De tre redaktörerna Monika Björk, Bo Arrhed och Magnus Lundberg har kanske gjort ett personligt

urval och de har producerat en verkligt bra och stilfull bok.

Fakta i korta kapitel

Förutom intervjuerna får man som läsare också en hel del bra, sammanfattande fakta som har med saken att göra: Av kärlek till folkmusiken. Att sjunga folkligt (Maria Røjås, Dalarna). Spelmansstämmans buskspel och allspel (Ulrika Lindroth, Sörmland). Livet i stämmor (Ethel Wieslander, Skåne). Zornmärket, polskemärket och riksspelmännen (Gunilla Grindsäter). Fiolbyggaren (Christer Berglund). Polskan. Folkmusikens och dansens siffror. Nyckelharpan. Folklig teater (Leif Stinnerbom, Värmland).

Svenska Låtar. Fem steg till ett bättre fiolspel (Jonny Soling).

Personligheter berättar

En lång rad bland Sveriges mera kända spelmän, dansare, sångare har intervjuats, från norr till söder. De berättar om sin bakgrund, sina förebilder, sina upplevelser, om sitt intensiva arbete med musiken, dansen, sången. Vackra stora bilder förhöjer bokens värde.

Först ut är Ellika Frisell från Stockholm, med tradition även från Dalarna. Sedan följer Pelle Björnert (Östergötland, Småland), Magnus Stinnerbom (Värmland), Kjell-Erik Eriksson (Jämtland), Ami Petersson Dregelid (dansare från Stockholm, nu Uppland), Benny Andersson (kompositör med inspiration från folkmusiken), Roger Tallroth (Uppland), Ulrika Bodén (Ångermanland), Ale Möller (Skåne, "världen"), Mats Edén (Värmland, Skåne). Johan Hedin (Småland). Lena Willemark (Älvdalen, Stockholm). Pers Hans Olsson (Dalarna). Karin Wallin (Skåne). Kalle Almlöf (Västerdalarna). Gunnar Idenstam (Norrbotten). O'torgs Kaisa Abrahamsson (Hälsingland).

Boken kryddas med citat i kanterna. Två exempel får avsluta den här artikeln:

"Det finaste ordet är musikanter. Det är när man kan sitt hantverk så bra att man kan leka." (Pelle Björnert).

"Du har fått något som du ska ge vidare. När de gamla var döende var det ett självklart överlämnande. Nu är det du, sa de." (Lena Willemark).

Miriam Berger

Omstart för Östgötafolk på nytt sätt

Projektet med ungdomsfolkbandet Östgötafolk är nu färdigt med sin första kull ungdomar efter att de har spelat tillsammans i 2 år. Per Eckerbom har varit ledare för gruppen och han lämnar nu över ledarskapet till Christer Samuelsson som börjar på ny kull.

Man får fortsatt stöd från Östsam men upplägget blir nu annorlunda. Det har visat sig svårt att få ihop tillräckligt många ungdomar för att bilda en ny grupp, så istället kommer Christer att rikta sig brett till musikskolorna i hela länet. Även musikskolor som

inte jobbat med folkmusik kan delta. Intresserade elever som har spelat några år, och intresserade lärare, kan anmäla sig till en "speldag" med folkmusik som kommer att hållas i Mjölby i oktober. Noter skickas ut i förväg så att låtarna är inlärd inför kursdagen och alla instrument är välkomna.

För de som sedan vill fördjupa sig kommer det att bli en kurshelg med låtspel på senhösten. Eventuellt kan det bli fler sådana träffar om det finns intresse för det. I vilket fall kommer

det att bli ännu en "speldag" till våren 2011 för att sprida intresset och låta alla musikskoleelever få chansen att pröva på folkmusik. Förhoppningsvis ger det utdelning så att ett nytt gäng duktiga ungdomar kan bilda en grupp och få förkovra sig med hjälp av erfarna folkmusiker.

Katarina Hammarström

Sjung och tralla med
Ulrika Gunnarsson

Anmäl dig på www.linkopingsstamman.se

31 juli – spelmansstämma i Brevens bruk, Närke

Ett pånyttfött samarbete mellan tre spelmansförbund

Planera in ett besök i vackra Brevens bruk den 31 juli i år! Då blir det spelmansstämma, i den pittoreska bruksmiljön. Arrangemanget är ett samarbete mellan Södermanlands spelmansförbund, Östergötlands spelmansförbund och Örebro läns folkmusikförbund.

Bild 1. Vy över dammen i Brevens bruk.
Foto: Alf Ekblad.

Brevens bruk är en liten tätort med färre än 200 bofasta innevånare. Trots, eller kanske tack vare, det lilla formatet är det här ett ställe som gjort för spel och dans. Här finns vackra historiska utomhusmiljöer som är perfekta för buskspel och här finns lokaler som passar för både spel, dans och kurser.

Breven ligger i Askers socken, Örebro kommun. Sörmlandsgränsen ligger dock endast 2,5 km bort och Östergötland är 4 km borta. I detta gränsland är det inte ovanligt att samarbeta över länsgränsen.

Årligen under två decennier (1954 – 1973) arrangerade Södermanlands spelmansförbund, Östergötlands spelmansförbund och Örebro läns folkmusikförbund spelmansstämmor i bruksorten. De tre spelmansförbunden turades om att vara huvudansvariga för arrangemanget som samlades mellan 50 och 100 spelmän. De flesta var ditresta från arrangörsländskapen men även en del lokala spelmän deltog.

Två spelmansprofiler i Breven, Anders Östlund och Harry Hellström, fångades på bild 1955. Dessa namn är välkända för de flesta spelmän i Örebro län, även de yngre, eftersom

bägge finns representerade med några låtar var i Svenska låtar, Närkedelen och några av dessa låtar tillhör den nuvarande repertoaren.

Lördagen den 31 juli i år skall alltså spelmansstämman återuppstå. Arrangörer är de nämnda spelmansförbunden samt Brevens bruks hembygdsförening. Initiativtagare är Alf Ekblad, boende i Breven, övriga som har deltagit i arbetet så här långt är Eric Hammarström och Toste Länne från Östergötland, Christina Frohm från Södermanland och Andreas Svensson från Örebro.

På eftermiddagen med början 14.00 blir det uppspelningar på majstångsplan, öppen scen med inbjudna och tillresta spelmän på hembygdsgården och visstuga i rostugnen. Innan stämman kommer det att arrangeras minikurser. Följande kurser är planerade: slängpolskespel på fiol med Eric Hammarström, värmlandslåtar på durspel med Jan Anders Andersson, en sångkurs samt två danskurser, en i polska för nybörjare och en där man får prova på slängpolska.

På kvällen blir det dans på hembygdsgården med spelmöjligheter för tillresta spelmän. Håll utkik på spelmansförbundens hemsidor där mer information kommer att publiceras efter hand!

Bild 2. Uppspelningar vid spelmansstämman 1955 i Brevens bruk. Längst fram Anders Östlund och Harry Hellström, två lokala spelmän. Anders spelade första fiol och Harry sekunderade. (Foto: Gunni Sjö)

– Visionen är att stämman skall växa till en folkmusikfest inom några år, säger Alf Ekblad. Breven har både en atmosfär och lokaler som skulle passa för ett större arrangemang. Majstångsplan passar utmärkt för uppspelningar, hembygdsgården är ett trevligt fik som passar bra för konserter. Där kommer dansen att hållas i år. I Brevens-gården finns pub (faktiskt!) och restaurang, en större samlingslokal och en mindre lokal som bägge passar för konserter och dans, samt några hotellrum. En kilometer från centrum finns Lustikulle, en festplats med med anor från 20-talet med två dansbanor varav en under tak.

Bild 3. Hembygdsgården där det kommer att bjudas på fika och där dansen kommer att äga rum i sommar. Lokalen är en före detta modellverkstad. Foto: Alf Ekblad.

För eventuella tältande gäster finns tältmöjligheter inte långt från en av badplatserna vid Botaren, sjön som ligger närmast byn. För dig som inte hittar i Breven men har tillgång till internet, klistra in följande länk i din webläsare se: <http://kartor.eniro.se/m/pF8RK>. För ytterligare upplysningar eller anmälan till kurserna e-posta till Alf.Ekblad@hotmail.com eller ring 0706 410 310.

Slutligt program, se:
www.ostgotaspel.se

När Verkligheten flyttar in i Balladen...

Titel: Traditionell sang som levande process / Nordiske studier i stabilitet og forandring, gjentakelse og variation.

Författare: Lene Halskov Hansen, Astrid Nora Ressem og Ingrid Åkesson (red.)

Förlag: Novus 2009

Folklig sång – sånger vi kanske lärt av äldre släktingar, lekkamrater eller förebilder. Sånger som vyssjat barn, lockat på djur, underlättat arbete, berättat, flörtat, roat. Sånger till dans, lek och andakt. Sånger för längtan, glädje, sorg och fantasi.

Många av våra folkliga visor har rötter i medeltiden men lever än idag. En visa lever så länge människor finner en mening med att sjunga den. Denna bok handlar om den process som gör att visor och sångtraditioner kan färdas genom tid, miljöer och generationer.

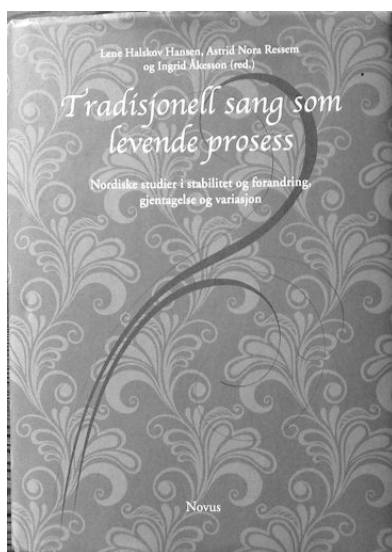
Tio forskare från Danmark, Norge och Sverige ger sin syn på stabilitet och förändring, upprepning och variation i den folkliga sången. Det handlar om hur medeltida ballader, koraler, lockrop och skämtvisor varierar i text och sång, men också om förmågan att se sångens "drama" framför sig och förmedla detta till åhörarna, samt att leka med formler och konsten att hantera ord man inte förstår.

Författarna är forskare i olika generationer, några av dem är också utövare. I slutet av boken finns en presentation av författarna och varje kapitel har en sammanfattning på engelska.

Ingrid Åkesson, Sverige, inleder med en överblick av "Variationen som en röd tråd". Hon ger en bild av hur kombinationen av memorering och improvisation håller sången levande. Hon påpekar skillnaden mellan skriftligt och muntligt tänkande – alltså huruvida man ser sången som ett färdigkomponerat, avslutat verk eller något som ges en unik ny gestaltning varje gång det framförs och som lever vidare tack vare olika sångares tolkningar. I detta kapitel får vi också en forskaröversikt samt kommentarer till de följande artiklarna.

Velle Espeland, Norge, skriver om hur texterna förändras. Det kan vara pga att man inte förstår orden och behöver ge dem en ny mening: "Her kommer dine arme små" – "her kommer dine armer små" eller på lek: "vår Gud han er så fast en borg" – "vår Gud han har en gammel ford". Han berättar också om hur illa äldre tiders upptecknare tyckte om muntlig tradition och variation – man ville ha det rätta!

Anne Mustad, Norge, ger oss en inblick i lockropens variation utifrån miljö och funktion i en i kvinnlig skandinavisk värld. Lockropen varierar utifrån lokal melodipraxis, sångarens konstfullhet och vilken sorts djur man lockar på. Hon lyfter också fram aspekten av en kärleksfull relation mellan människa och djur: "Du er så glad i dyra, og vil ha de til deg – du synger rett fra hjertet!"

Ingrid Hjertsen, Norge, har jämfört sångsättet hos tre generationer inom en och samma familj. Här handlar det om andlig sång. Men det handlar också om att uttrycka sin längtan: "Når lengselen opphører, kanskje når lengselens mål er oppnådd, lages det da flere sanger? Det er i alle fall påfallende at de flest kjaerlighedssanger handler om den man ikke fikk."

Lene Halskov Hansen, Danmark. Att se viserne for sig, heter kapitlet och handlar om sångarens förmåga att se visans händelseförlopp, personer och miljöer framför sig som levande

och verkligt. Kan dessa inre bilder vara en drivkraft till variation i ordalydelsen? Hon jämför ordalydelsen och antalet verser i samma ballad sjungen av två systrar. De är födda första halvan av 1800-talet (med tre års mellanrum) och de har båda lärt visan av sin mor, ändå har de utvecklat visan åt olika håll vad gäller atmosfär, händelseförlopp och antalet verser. I kapitlet finns också andra exempel på sångare som förhöll sig till sin sjungna berättelse såsom till en verklig händelse med verkliga personer.

Olav Solberg, Norge. Hans kapitel handlar egentligen inte om sång utan om provsbrev/drapsbrev, juridiska dokument som citerar ögonvittnesskildringar vid dråp, och som var skrivna för att läsas upp för allmänheten. Men – dessa brev innehåller inte bara juridiska formuleringar utan bygger till stor del på formuleringar från den muntliga sångtraditionen. Kopplingen mellan dessa brev och ballader är stark, så stark att balladen "den falska Margareta" till och med kan ha uppstått ur ett provsbrev.

Ragnhild Furholt, Norge, beskriver den musikaliska variationen av balladerna hos sångarna i en familj, samt hur en enskild sångare varierar de många verserna i en och samma ballad. Hon visar också på hur samma melodi har använts till olika texter. Kapitlet avslutas med att Furholt delar med sig av ett magiskt ögonblick hon som sångare upplevt, samt hennes reflexioner över vad som egentligen hände...

Astrid Nora Ressem, Norge, har tittat på ett antal uppteckningar efter sångaren Bendik Sveigdalen (1780-1865). Här handlar det om den microvariation man faktiskt kan finna via uppteckningarna, men också om lek med formler, ord och toner hos en sångare som var känd för sin närvaro och publikkontakt och för han hade så roligt när han framförde sina visor: "han morede sig selv ved sin meddelse".

Susanne Rosenberg, Sverige, har, med hjälp av olika grafiska metoder, analyserat variation och stabilitet i några inspelade exempel på folklig

Forts. sång. Inspelningarna är gjorda mellan 1932 och 2002 och sångarnas födel-seår sträcker sig mellan 1860-tal och 1970-tal. Metoderna är bl.a. Melodi-graf som ritar upp melodin som en linje och Musikmetriskt Stavelseraster som gör det möjligt att se hur de sjungna stavelserna placerar sig i den musikaliska metriken. Melodiskelettet som en fast grund och variationen vid varje framträdande blir självklara parametrar genom generationer av sjungande – "ett sätt att tänka".

Margareta Jersild, Sverige. Ett ålderdomligt och udda sätt att variera melodier på, är att använda utbytbara melodiformler till olika textfraser så att sången kan få en ny form varje

gång den sjungs. Trots sin ålderdomlighet har denna teknik levt vidare och dokumenterats med inspelningar. De är gjorda så sent som på 1950- och -60-talen och unika i sitt slag!

Jersild beskriver formelbyggandet och reflekterar över de frågor som insjungningarna väcker: hittade sångarna på nya melodifraser varje gång eller hade de ett antal fasta formler att bolla med? Hade valet av melodifras någon koppling till texten eller något annat mönster som vi i dag inte kan se?

Detta är mycket intressant läsning. Författarna sätter ord på vad som sker i spänningsfältet mellan upprepning och variation, mellan

tradition och nyskapande. I det spänningsfältet befinner man sig dagligen som folksångerska och –musiker, men säkert också som utövare inom andra genrer.

Visst kräver det sitt att läsa på andra nordiska språk, men besvären bleknar bredvid det intressanta innehållet. Att variation är en självklarhet för att en sång ska leva vidare blir uppenbart. Men läsaren får också en bild av sångarglädje, berättarglädje och den muntliga traditionens okuvliga kraft - vare sig det gäller sång eller berättande.

Marie Länne Persson

<http://slakamusiken.wordpress.com>

Återfunna notböcker efter Styrländer och Wærner

I den omfattande samlingen noter efter Norrköpingsspelmannen Ivar Hultqvist som donerats till spelmansförbundet fanns två riktiga rariteter. Det ena är en notbok som enligt Hultqvist är efter den kände "polskekompositören" Olof Styrländer d.y. i Häradshammar. Det andra är en notbok med påskriften "Alfred Wærner, Norrköping den 8 December 1874".

Ivar Hultqvist var en riktig stor-spelman som hade många offentliga spelningar. I en tidningsintervju i samband med sin 60-årsdag (NT 1955-04-27) berättar han att han fick dessa båda böcker som spelmanslön vid ett tillfälle.

Styrländer och Clarin

Far och son Olof Styrländer i Häradshammar var vida kända som duktiga spelmän och kompositörer i östra Östergötland och angränsande landskap redan under sin levnad. För

några år sedan skrev jag om dem i en artikel här i Östgötaspel därför ska jag här fatta mig väldigt kort om dem som personer. Olof Styrländer d.ä. (1770-1849) var klockarson från Drothem och var från 1789 klockare och organist i Häradshammar på Vikbolandet. Sonen Olof d.y. (1803-1886) lär också ha utbildat sig till organist i sin ungdom men tog aldrig tjänst som sådan utan blev istället lantbrukare och kommunalman. I stället kom pappa Styrländer att efterträdas som organist av Johan Frans Clarin (1816-1896) som också var utbildad folkskollärare.

Sedan länge finns en känd notbok efter Johan Frans Clarin, den så kallade Clarins notbok¹, som ärvdes av hans son Fredrik Wilhelm (1853-1948), klockare och organist i Tidersrum. Trots att jag ansträngt mig att hitta originalet till Clarins notbok har jag hittills bara lyckats hitta avskrifter

av den. SOFI (f.d. ULMA) i Uppsala har till och med två avskrifter (acc. 22304 & 2909:1). Även i folkmusikkommisionens material finns en avskrift (M 25) gjord av Olof Andersson. Om någon läsare av det här mot förmodan kan tipsa mig om var Clarinoriginalet kan finnas, så skulle jag mer än gärna låna det för skanning.

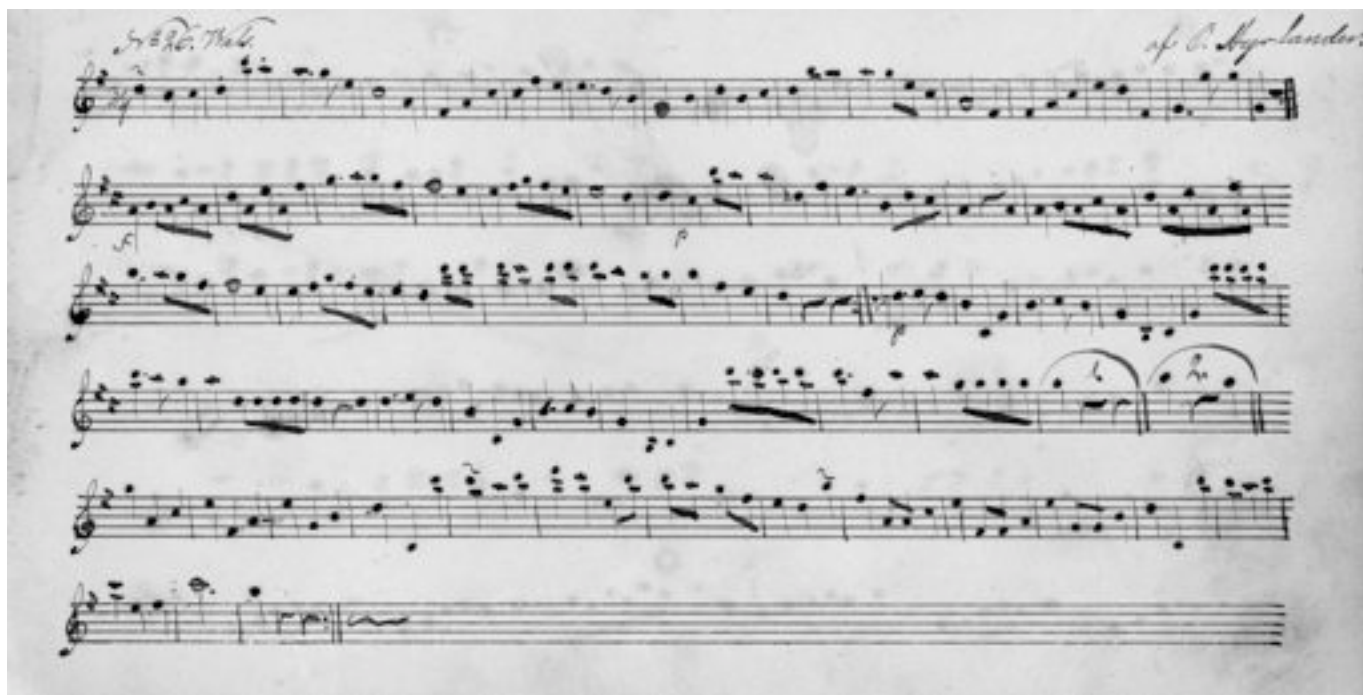
Problemet med avskrifterna är att innehållet filtrerats genom avskrivaren. Enligt tidens uppfattning sågs endast polskorna och några av valserna som folkmusik. Därför struntade man att skriva av den övriga musiken i boken². Olof Andersson urval är ännu snävare, även valserna är bortvalda. Därför går vi tyvärr miste om hela bilden av en musikers repertoar. Bilden blir skev. Jag har skrivit *Forts>>*

¹ I häftet "Styrländerlåtar" som ÖSF säljer, finns ett urval polskor ur Clarins notbok.

² I acc. 22304 nämns trots allt titlarna finstilt på de melodier som inte medtagits.

"Hambo Polkett" av Johan Frans Clarin ur den förmodade Styrländer d.y:s notbok.

En av nothäftets valser som komponerats av Olof Styrländer d.y.

det förut; musiker har i alla tider spelat det som folk velat höra och man själv velat spela, oavsett eftervärldens genreetiketter.

Styrländers notbok

Innehållet i Styrländerboken är i stora delar detsamma som i Clarins notbok. Den stora skillnaden är att inget är bortfiltrerat. Här finns alla de gamla pollonesserna likväl som "Champagne Galopp af Lumbye", "Dånau Wals af Strauss", "Wals af Mozart", "Kalkon Wals" eller "Polka Helsing till Stockholms damer". Liksom i Clarin-avskrifterna är flera av Styrländers kompositioner daterade. En skillnad är att i "Styrländerboken" står det vilka melodier Clarin gjort, vilket är väldigt roligt.

Allt som allt innehåller boken 147 melodier varav 59 polonoiser/polskor, 52 valser, 16 polkor/polketter, 4 gallopper, 4 kadriljer, 3 hambopolketter, 3 francaiser och en promenadpolonaise. Därav har Olof Styrländer d.ä. komponerat en polska, Styrländer d.y. 6 polskor samt 9 valser och Johan Frans Clarin 2 polskor och en hambopolkett.

En tanke som snabbt dök upp var om "vår" Styrländer-bok skulle kunna vara originalet till Clarins notbok. Det är dock inte troligt trots att så stora delar av innehållet är detsamma. Låtarna är numrerade och kommer i helt olika ordning i de två böckerna. Båda SOFI:s Clarin-avskrifter har samma numrering. Den mest avgörande skillnaden är ändå att Clarins notbok har

andrastämmor till de flesta låtarna medan den "nya" boken saknar dessa. Det mesta talar därför för Hultqvist har rätt och att den "nya" boken faktiskt är Styrländers egen bok.

Alfred Wærners notbok

På spelmanstävlingen i Söderköping 1908 deltog den då 65-åriga Alfred Waerner (1843-1916) från Norrköping. Hans spel föll väl inte direkt överdomare Nils Andersson i smaken. I Anderssons anteckningsbok från tävlingen kan man läsa: "Spelet tillgjort! Icke typiskt, icke klassiskt! Något bravurmessigt spel! Preludier till polskan. Svagt täml.". Wærner fick liksom Pelle Fors nöja sig med ett extrapris på tio kronor. Samma år hade Wærner skickat in noter Forts. >>

En polka ur Alfred Wærners notbok.

på fyra polskor till Nils Andersson. 3 av dem sades vare komponerade av Styrländer d.ä. och en av honom själv.

Olof Andersson skriver senare i Svenska Låtar följande: "Wærner som var notkunnig, hade troligen hämtat melodierna ur någon handskrift som han kommit över, och de tillhörde en samling som han under ett femtiotal år sammanbragt. Forskningar efter denna samling, vilka efter Wærners död företagits, ha ej lett till något resultat". Han skriver vidare om Wærner: "Han synes ha varit en känd figur där han drog fram, något originell och en smula självmedveten om sin konst, och man undgick ej att lägga märke till honom då han, som han brukade, medföljde

Norrköpingsbåtarna för att spela för passagerarna."

Nåväl, den notbok efter Wærner som nu kommit i ÖSF:s förvar innehåller 84 nummer som fördelar sig som följer: 26 valser, 16 polkor, 10 francaiser, 9 marscher, 7 polskor, 3 polka-mazurkor, 3 hambo-polkor, 2 galopper, 1 kadrilj, 1 hornpipe, 1 promenad polonaise, 1 tyrolienne, 1 cava-tine, 1 capricienne och en visa. Några av polskorna uppges vara från vissa landskap. Kompositörer som förekommer i boken är bl.a. Offenbach, Strauss, Suppé och Weber.

Slutord

De båda notböckerna skulle alltså kunna vara en del av, eller hela, den

samling som Wærner "sammanbragt" och Folkmusikkommissionens "forskningar" aldrig lyckades finna. De båda böckerna hänger ihop. Hultqvist fick dem vid samma tillfälle, men av vem? De Styrländerlåtar efter Wærner som kom med i Svenska Låtar borde alltså vara efter Styrländer d.y. och inte efter d.ä. om resonemanget ovan stämmer. Det förklarar också i så fall varför Visslarepolskan som är ju komponerad av Styrländer d.y. finns med där.

Styrländerboken har jag skannat och kan också brännas ner på en CD för den som är intresserad. Wærnerboken har jag än så länge bara börjat skanna.

Eric Hammarström

En dubbeldäckare från Slaka

Jon Magnusson är en engagerad spelman i Stockholm som tidigare bott i Linköping en period som student. Han har i flera år forskat kring understrängade fioler av en ovanlig modell som skämtsamt brukar kallas "dubbeldäckare", dvs. med skruvlåda i två plan.

Resultaten av forskningsmödorna delar han generöst med sig av på sin hemsida www.resoneramera.se. Där skriver han också regelbundet i sin blogg om nya fynd och funderingar.

Marie Länne Persson som just nu snokar rätt på allt med koppling till Slaka, hittade följande blogg av Jon från 18/12 2008:

" C.E. Södling

Jag blev lovad en inscannad bild ur CE Södlings Den svenska folkmusikens historia men den verkar dröja. Under tiden får ni nöja er med en avfotograferad variant. Här är ett utdrag ur boken:

Men en sak fortfor oafbrutet inom de fioler som hos oss användes af folkspelmännen: de metalliska ljudsträngarne, som vi funnit tillstädes under hela utvecklingsserien. Från barndomen ägde jag endast ett dunkelt minne härom, men ingen visshet. Sålunda skref jag 1877 uti mitt närvarande arbete: "jag måste öfverlemna åt framtiden att bevisa tillvaron af dessa ljudsträngar, äfven å senare tidens folkspelsfioler; ty ehuru fullt förvissad om deras tillvaro, saknar jag lika väl

*bevis därpå, trots ifrigt efterforskande." Just under innevarande år (1881) stod mig lyckan bi, uti att inom **Slaka s:n** nära Linköping, finna en dylik fiol, hvars afbildning ses uti pl.n:o 58. l. 24 t., 2:ne bredder 6 1/4 - 8 3/4 t.; djup vid kanten 1 3/8 - vid ljudpinnen 3 t. Den är tydligen en stockfiolens efterbildning, och kan anses förfärdigad under 14:de årh.*

Med ljudsträngar menas här resonanssträngar och stockfiol betyder nyckelharpa. Jag antar att det är den som kan anses förfärdigad under 1300-talet. Intressant att han har bifogat lite mått. Enligt Wikipedia användes det så kallade decimalsystemet i Sverige mellan 1855 och 1889 och en tum motsvarade då 29,7 mm. Detta skulle innebära att totallängden på Södlings fiol var cirka 713 mm. Min fiol har en totallängd på 610 mm. 713 känns alltså inte rimligt utan mer troligt är att det är verktrum som Södling anger. Längden blir då 594 mm vilket låter rimligt då många av dubbeldäckarna har mindre kroppar. Bredderna som Södling anger blir 154,6 mm respektive 216,5 vilket konstigt nog är mer än på min fiol som har en maximal bredd på 210 mm. Djup vid kanten är enligt Södling 34 mm vilket då borde inkludera lock och bottenkantjocklek (troligen cirka 4 mm). Sarghöjden blir då 26 mm.

Södling antyder här att resonanssträngsfiolerna har använts av folk-

Fotot ur Södlings bok. Hämtat från www.resoneramera.se

musiker, inte av högreståndsmusiker. Tyvärr anger han inte i vilket sammanhang han hittat dubbelplansfiolen och inte om han köpt den eller bara låtit fotografera av den. Man kan ju undra om den finns kvar nu efter 127 år. Den har uppenbarligen överlevt perioden då man moderniserade många gamla fioler (bytte hals) men frågan är om den klarat alla andra prövningar."

Jon Magnusson

Folkdansringen och Spelmansförbundet inbjuder till kurs i

Gamla och återupptäckta danser från Östergötland och Tjust

Vi tar oss an danser och musik från boken "Danser från Östergötland och Tjust" och det pågående återupptäckandet av låtar, sånglekar och ballader från Slaka

- Folkdansringen och Spelmansförbundet inbjuder gemensamt till en kurs i dans, musik och sång från området kring Slaka, utanför Linköping, som haft en mycket livaktig sång och danstradition. Dessutom finns mycket spelmansmusik från 1700- och 1800-talen nedtecknat från området. Ledare för materialet från Slaka: Marie Länne.
- Häftet Danser från Östergötland och Tjust upptecknades under 1970-talet och har meddelare från början av förra seklet. Häftet innehåller många tidigare populära, traditionella danser som det nu är dags att väcka till liv igen.
- Musikkurs: Toste Länne

Boka in 23-24/10

slakamusiken.wordpress.com www.sagskara.se

På kurs med Anders och Britt-Marie

Eriksson var efternamnet. Vilka är de, tänker kanske någon. Många fler känner säkert till riksspelmannen Britt-Marie Persson, i sin ungdom gemenligen kallad Gräsis (gräsallergi). Vi som älskar att dansa polska känner henne som en framstående spelman med ett sjutusan till driv och personligt uttryck i spelet. Anders är mera känd i Dalarna, han kommer från Älvdalen, spelar vackra låtar och är mycket bra på att kompa. Nu har Låtande Tjejer haft en egen helgkurs med Anders och Britt-Marie.

Har du hört skivan Personligt?

Några läsare har säkert hört Britt-Maries soloskiva Personligt, inspelad med komp av Birgitta Lundin och Erik Pekkari. En väldigt bra skiva som man kan lära mycket av. Britt-Marie växte upp i Stockholm med föräldrarnas intresse för folkmusik och dans. Hon började tidigt intressera sig för de äldre spelmännens tradition och har lärt av bland andra Ivar Tallroth och Ceylon Wallin i Uppland och av Erik Røjås i Dalarna. Bodallåtar är en av hennes specialiteter.

Med tiden hamnade hon i "slängpolskans vänkrets" med kunniga spelmän och dansare som Bengt Löfberg, Håkan Andersson, Pelle Björnert, Eva Edberg, Ingegerd Vejvi, Björn Fredriksson och många fler. Sedan dess har hon arbetat vidare med en hel del upplandslåtar efter eget huvud och anpassat dem till slängpolskedansens krav. Då hon lärde sig

låtarna användes de inte längre till dans, men slängpolskan har ju varit populär under lång tid i hela östra Sverige. Så som Britt-Marie spelar dem är de härliga att slängpolska till.

Numera bor hon i Nyhammar i Dalarna och är gift med Anders Eriksson, spelman från Älvdalen. Hon håller på att lära sig hans låtar och han har lärt sig stämkompa fint till hennes repertoar.

Mångsidig kurs

Vi har länge tänkt att vi i Låtande Tjejer ville ha en egen kurs med Britt-Marie och Anders. Vi har inte hört Anders spela så mycket men är förtjusta i Britt-Maries låtar och deras sätt att spela tillsammans och med Birgitta. Eftersom vi är en grupp om sju så behöver vi arbeta både med hur vi spelar melodier och hur vi kompar. Vår egna kurs med Pelle Björnert för något år sedan gav mersmak.

Nu i april blev det av att ägna en helg åt att lära av Britt-Marie och Anders. Vi fick en duvning i hur vi kan spela med mera driv, hur man kan variera, hur vi använder vår kropp i spelet (och hur vi inte bör använda den...). Från Anders fick vi tips om hur vi kan fiolkompa till låtarna och dessutom hur vi kan använda teknisk apparatur i grupparbetet.

Britt-Maries låtar var grunden

Vi har ägnat stor del av det senaste året åt att spela några låtar ur i första hand Britt-Maries repertoar. Därmed hade vi skeletten till låtarna klara redan när kursen började. Vi kunde då ägna oss

åt att sätta rytmisk snits, variation och åt kompet till låtarna. Tiden gick inte åt till lära nya melodier. Ett arbetssätt som vi verkligen kan rekommendera.

Vi arbetade med en vacker, originell slängpolska och en svängig vals från Uppland – båda i Britt-Maries egna versioner - samt med en av hennes bodapolskor. Dessutom med en läcker schottis från Anders hemtrakter. Vi hann också jobba lite mera med två av våra tidigare favoritlåtar, en vals och en schottis, som egenhändigt skapats av vår dragspelare Inger Persson.

En toppenhelg

Vi spelade koncentrerat, vi tränade detaljer, vi testade att använda våra kroppar på nya sätt, vi pratade och storskrattade, vi spelade in och fick tips om komp och hur man använder teknik. Och vi lyssnade på tokspel med traktorkomp på YouTube... Så åt vi förstås god mat och sjöng visor i trevlig samvaro. Bättre kan man absolut inte använda tiden en kall och blåsig helg i april. Alla åkte vi hem mycket nöjda.

Miriam Berger

Arra och spela folkligt med

Per Eckerbom

Anmäl dig på www.linkopingsstamman.se

Låtar och visor till nya medlemspriser!

100 låtar från Östergötland. Vissa med arrangemang. 54 sid, 1982. 55 kr (ord. 65 kr)

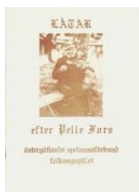
76 polskor från Östergötland samlade av Julius Bagge 1880. Nyutgåva. 35 kr (ord. 45 kr)

C. A. Lindblom. 97 låtar ur två spelmansnotböcker från 1853 och 1856 avskrivna efter storspelmannen Lindblom. 55 s., 1985. 55 kr (ord. 65 kr)

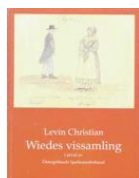
Låtar till Kindabygden, av C. G. Lindqvist utgivna 1980. 45 kr (ord. 55 kr)

Låtar efter Pelle Fors. Upptecknade efter bröderna Hellström. Historik om spelmännen och om Pelle Fors. 28 sid, 1977. 35 kr (ord. 45 kr)

Låtar och visor från Sommabygden. 110 låtar och visor, 105 s, 1986. 125 kr (ord. 155 kr). Tillhörande kassettband 50 kr (ord. 65 kr)

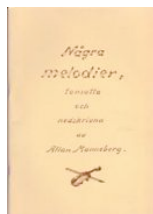
Levin Christian Wiedes vissamling. 72 visor i urval av ÖSF, samt historik. 130 sid, 1995. 160 kr (ord. 200 kr)

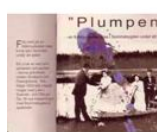
Hagholmslåtar. 22 st låtar i urval av Klockrike Kapell samt historik. 1992. 30 kr (ord. 40 kr). Tillhörande kassettband på CD 65 kr (ord. 80 kr).

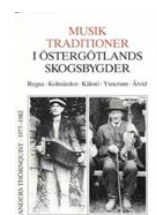
Spelmännen Hellström. Berättelser och 77 låtar från Vikboladet förmedlade av Anselm Hellström. 62 sid, 1991. 60 kr (ord. 75 kr).

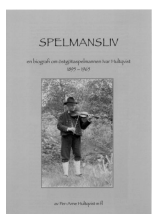
Allan Manneberg. 100 egna låtar. 39 sid, 1986. 35 kr (ord. 45 kr)

Plumpen, CD. En-folkmusikalisk resa i Sommabygden under ett sekel. 26 låtar, 54 min. 100 kr (125 kr).

Musiktraditioner i Östergötlands skogsbygder. Av Anders Thörnquist. Berättelser och låtuppteckningar, 87 sid, 1985. 55 kr (ord. 65 kr).

Spelmansliv - en biografi om östgotaspelmannen Ivar Hultqvist 1895-1965, av Per-Arne Hultqvist. 32 sid, 2009. 80 kr (ord. 100 kr).

Svenska låtar Östergötland del 1 och 2. 100 kr/st (ord. 125 kr/st) 160 kr för 1+2 för medlem.

Styrlanderlåtar. 18 polonesser ur J. F. Clarins notbok, delvis av O. Styrlander d.y.. 12 sid, 1973. 35 kr (ord. 45 kr).

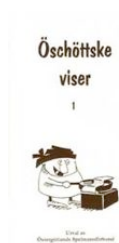
På förstukvisten. 50 låtar samlade av Lars i Svarven (L.J. Sundell) 1915 (nyutgåva). 35 kr (ord. 45 kr).

Videofilm med Anselm Hellström, Vikbolandet som berättar och spelar för Bertil Johansson och Arne Blomberg 1989. DVD-skiva ca 2 tim. 140 kr (ord 175 kr).

Tve Carlsson, Låtar. 28 egna kompositioner. 27 sid. 25 kr (ord. 35 kr).

Öschötske visor, del 1-3, 26 visor i varje, utgivna 2002-2004. 35 kr styck eller 90 kr för alla tre (ord. 45 resp. 110 kr)

Nya medlemspriser!!

Styrelsen har beslutat om en ny medlemsförmån: ca 20% rabatt på priserna för de utgåvor förbundet har till försäljning. I listan anges det nya medlemspriset, samt ordinarie pris för icke medlemmar inom parentes.

Utgåvorna kan köpas av Hans Norberg tel. 013-525 36 eller e-postadress: hansnobe@passagen.se
Se "Butik" på: www.ostgotaspel.se

Utöka ditt låt- och visförråd! Eller ge bort noter och inspelningar i present!

Ingen Vånga-stämman i år

Det är tätt mellan stämmorna i augusti och därför har man beslutat i Vånga att stå över årets stämman. Trots förra årets succé. Förhoppningsvis återkommer de nästa år!

Om adressaten saknas returneras till:
Östergötland Spelmansförbund
c/o Ingrid Ährlin
Järdalavägen 52B, 589 21 Linköping

B
Föreningspost

Folkmusik-kalender för Östergötland och angränsande områden

Lörd 29/5 Spelstämman i Ringarum

Kl 13.00 Hembygdsberget allspel, buskspel, uppträdande, visstuga, servering.
Uppl. Per Rosenqvist, tel. 0121-300 06

Tisd 15/6 Logdans i Vårdnäs

Kl 18.00 på hembygdsgården. Åsundens spelmän, sedan spellista. Ta med fika!

Sönd 20/6 Hembygdsfest i Regna

Kl. 11.00 musikgudstjänst i kyrkan med Folklekarne. Därefter fest med musik på hembygdsgården. Årets Regnabo kröns. Buskspel, servering, lotterier mm. Spelmanskontakt: Margareta Höglund, 0122-710 25

Lörd 10/7 Spel- o danskurs + logdans i Kleven

Kl 10-16 i Kleven norr om Gränna. Folkmusikkurs med Patrik Andersson, danskurs med Carina Alexandersson. Kl. 17.00 knytkalas, kl. 20.00 dans till spellista. Info: Magnus Lundberg 070-2774748

Torsd 15/7 Folkmusikfest i Vadstena

Kl. 18-22 på Gottfrid Larssongården (vid regn i Vätternkyrkan). Spelmansstämman och konsert med Lisa Rydberg och Björn Ståbi. Se annons sid. 5.

Lörd 31/7 Spelmansstämman i Brevens Bruk

Kl. 11-13 minikurser, kl. 14-17 spelmansstämman, kl. 19 dans i hembygdsgården. Info: Alf Ekblad 070-641 03 10. Se sid. 7.

Lörd 7/8 Tjällmo-stämman

Kl. 13.00 Musikgudstjänst. Kl. 14.00 allspel på hembygdsgården, 14.30 familjen Berry spelar, 15.00 öppet scenspel. Buskspel, servering, hantverk. Info: Peter Berry 070-341 1048 eller Gunilla Ström 0141-60315.

Lörd 14/8 Valö Folk i Björkfors

Spelmansstämman och folkmusikfest med både buskspel, dans och en mängd uppträdande grupper bl.a. Triakel, Åsundens spelmän och Filidur Info: Erik Johansson 070-308 12 28. www.valofolk.se

Lörd 21/8 Kryssander-stämman

Kl. 14.00 på hembygdsgården. Spelmän, kaffeservering, lotterier. Kontakt spelprogram: Per Eckerbom 0141-21 43 23. www.askeby.se

27-29/8 Linköpings-stämman Se sid 3!

Lörd 28/8 Juniormästerskapet i sydöstsvensk folkmusik

Ses sid. 3 och 5!

Lörd 4/9 Slaka-stämman

Hembygdsgården och Slaka kyrka, ca kl 12-16, folkmusikkonsert, källvandring/källspel, allspel, buskspel, mm. Info: Peter Lundberg 013-503 87

Tävla i sydöstsvenskt spel
Juniormästerskap

Anmäl dig på www.linkopingsstamman.se

Folkmusikläger 21-24 juni

Alla instrument utom piano,
lagom ålder 9-17
1900 kr

Bara bra lärare, kul hela tiden!
För frågor och anmälan:
folkmusik@hotmail.se

Håkans humorhörna

... med elaka instrumentskämt är äntligen tillbaka!

Vad är det för skillnad mellan yoghurt och en fiol?

- Yoghurt är en levande kultur.

Varför är fiolvitsar så korta?

- För att fiolspelaren skall förstå dem.

Vad är skillnaden mellan ett ankare och en säckpipa?

- Man knyter ett rep i ankaret innan man kastar det överbord.

Hur länge går det att hålla en harpa stämd.

- Cirka 20 minuter eller till någon öppnar en dörr.

Vad är skillnaden mellan en ackordscittra från USA och en Finspångscittra?

- Finspångscittran brinner längre.

Nästa Östgotaspel

beräknas utkomma i september.
Sista inlämningsdag för material:
6 september

Skicka gärna in uppgifter på evenemang och aktiviteter som du tror kan intressera Östgotaspels läsare, till redaktor@ostgotaspel.se eller 0121-144 47. Använd samma adress om du vill annonsera på hemsidan. Ta även en titt i kalendern på vår hemsida, www.ostgotaspel.se, så får du de senaste uppdateringarna.